

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain, ympäristönsuojelulain, hallinto-oikeuslain ja tuomioistuinlain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain, ympäristönsuojelulain, hallinto-oikeuslain ja tuomioistuinlain muuttamisesta (HE 160/2025 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Jussi Kauppila, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Titta Berlin, maa- ja metsätalousministeriö
- johtaja, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto Sami Koivula, edustaen Aluehallintovirastojen ympäristölupavastuualueita
- juristi, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus Maria Hakala, edustaen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia
- erikoistutkija Topi Turunen, Suomen ympäristökeskus
- johtava juristi Marko Nurmikolu, Suomen Kuntaliitto
- johtava asiantuntija Pia Vilenius, Kemianteollisuus ry
- johtava asiantuntija Tarja Anttonen, Kierrätysteollisuus ry
- kiertotalous- ja ympäristöpäällikkö Aaron Vuola, Metsäteollisuus ry
- toimitusjohtaja Vesa Kärhä, Muoviteollisuus ry
- johtaja, elinkeinopolitiikka Juha Laurila, INFRA ry, Rakennusteollisuus RT ry
- ravinnekierrätyksen asiantuntija Nelli Kyöstilä, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
- ympäristöoikeuden asiantuntija Hannes Koljonen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Teknologiateollisuus ry
- Fortum Oyj
- Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy
- Tapojärvi Oy

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- työ- ja elinkeinoministeriö

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2026 vp

- Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi jätelakia, ympäristönsuojelulakia, hallinto-oikeuslakia ja tuomioistuinelakia. Esityksen mukaan jätelaissa säädettäisiin uudesta menettelystä, jossa aine tai esine voidaan luokitella sivutuotteeksi, ja jossa kerran jätteeksi luokitellun aineen tai esineen jätteeksi luokittelu voidaan päättää. Muutoksenhaku luokittelua koskevasta päätöksestä ohjattaisiin Vaasan hallinto-oikeuteen. Aineen tai esineen luokittelua koskevan asian voisi edelleen ratkaista myös osana ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa tai yleistä ilmoitusmenettelyä, jos luokitteluasia tulee vireille toiminnan ympäristölupahakemuksen tai ilmoituksen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Tausta

Hallituksen esityksen tavoitteena on selventää aineen tai esineen sivutuotteeksi luokittelua tai jätteeksi luokittelun päättymistä koskevaa päätöksentekoa kiertotalouden edistämiseksi pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman ja eduskunnan lausuman (EV 112/2021 vp) mukaisesti. Ympäristövaliokunnan mietinnön (YmVM 3/2021 vp — HE 40/2021 vp) perusteella hyväksytyn lausuman mukaisesti eduskunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet säätää kevyempi, erityisesti jätteeksi luokittelun päättymiseen sovellettava uusi menettely, jossa toimivalta keskitetään yhdelle viranomaiselle. Ympäristövaliokunta korosti mietinnössään tarvetta sujuvoittaa jätteeksi luokittelun päättymistä koskevia menettelyitä kiertotalouden edistämiseksi. Raskaan ympäristölupamenettelyn sijaan tuli selvittää mahdollisuudet säätää kevyempi, erityisesti jätteeksi luokittelun päättymiseen sovellettava uusi menettely, jossa toimivalta keskitetään yhdelle viranomaiselle resurssien tehokkaan käytön, asiantuntemuksen ja yhdenmukaisen käytännön edistämiseksi. Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella ympäristövaliokunta katsoo, että esitys on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä osin muutettuina seuraavin huomioin.

Luokittelupäätöksen sujuvoittaminen

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 5 d §:ssä ehdotetaan säädettäväksi uudesta päätöksentekomenettelystä eli niin sanotun luokittelupäätöksen tekemisestä. Siinä Lupa- ja valvontavirasto luokittelee toiminnanharjoittajan hakemuksen perusteella teollisen tuotantoprosessin sivuvirran sivutuotteeksi, jos jätelain 5 a §:n mukaiset edellytykset täyttyvät. Ehdotetun 5 d §:n 3 momentin mukaan kerran jätteeksi luokiteltu materiaali voidaan luokitella ei-enää-jätteeksi (EEJ), jos jätelain 5 b §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät.

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2026 vp

Valiokunta korostaa, että hallituksen esityksessä on kysymys vain päätöksentekomenettelyn sujuvoittamisesta, ei luokittelua koskevien arviointiperusteiden uudistamisesta. Kun aine ei ole jätettä, siihen ei sovelleta tiukkaa jätelainsäädäntöä, minkä arvioidaan purkavan kiertotalouden esteitä. On kuitenkin huomionarvoista, että arviointiperusteet sivutuote- ja EEJ-luokitukselle tulevat suoraan jätedirektiivistä eikä niissä ole kansallista liikkumavaraa. Valiokunta on korostanut esimerkiksi komission puhtaan kehityksen ohjelmasta antamassaan lausunnossa (YmVL 10/2025 vp — E 15/2025 vp), että tarvitaan EU-tasoista sääntelyä, koska tällä parannetaan kierrätysmateriaalien ja kiertotaloustuotteiden laatua ja luodaan niille kysyntää EU:n sisämarkkinoilla. Sääntelyä tarvitaan esimerkiksi ekosuvunnittelusta, kierrätysmateriaalien raaka-aineiden käyttövelvoitteista ja jätteeksi luokittelun päättämisen kriteereistä ja menettelytavoista.

Toiminnanharjoittaja tekee luokitteluhakemuksen Lupa- ja valvontavirastolle, jonka tulee 5 d §:n 1 momentin mukaan pyrkiä tekemään päätös kolmessa kuukaudessa siitä, kun vireille tullut hakemus sisältää riittävät tiedot sen käsittelemiseksi. Luokittelupäätös on toiminnanharjoittajakohmainen, mutta voi kattaa saman toiminnanharjoittajan useita laitoksia tai toimipaikkoja, jos materiaalit ja prosessit ovat samoja. Tämä on merkittävä parannus nykyiseen tilanteeseen verrattuna, jossa sivutuote- ja EEJ-päätöksiä on mahdollista tehdä vain ympäristölupamenettelyssä tai ilmoitusmenettelyssä jokaisesta toimipaikasta erikseen.

Valitusoikeus luokittelua koskevasta päätöksestä

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 138 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 kohta ja uusi 2 momentti. Uuden 5 kohdan mukaan valitusoikeus luokittelua koskevasta päätöksestä on toimivaltaisella markkinavalvontaviranomaisella. Uuden 2 momentin mukaan 1 momentin 2—4 kohdan mukainen valitusoikeus ei koske 5 d, 5 f ja 5 g §:ssä tarkoitettua päätöstä eli luokittelupäätöstä, sen muuttamista tai sen peruuttamista. Näin ollen valitusoikeutta ei ole ehdotuksen mukaan ympäristönsuojelulain mukaisesti esimerkiksi ympäristöjärjestöillä, toiminnan sijaintikunnalla, sijaintikunnan ympäristönsuojeluviranomaisella tai Lupa- ja valvontavirastolla. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla (Tukes) tai muulla markkinavalvontaviranomaisella valitusoikeus ehdotuksen mukaan on, mitä on pidettävä perusteltuna sen valvontatehtävän näkökulmasta.

Valiokunta toteaa, että ehdotettu valitusoikeus on selvästi rajatumpi kuin muissa jätelain mukaisissa asioissa tai ympäristönsuojelulain 191 §:n mukaan. Erillistä luokittelupäätöstä ei mainita Århusin yleissopimuksen¹ liitteessä I, joten se ei edellytä laajaa valitusoikeutta. Valiokunta pitää tällaista valitusoikeuden rajaamista perusteltuna ja hyväksyttävänä, sillä tavoitteena on sujuvoittaa menettelyä eikä luokittelupäätöksellä ei ole suoria ympäristövaikutuksia. Luokittelupäätöksen keskeinen merkitys on se, että uusiomateriaali siirtyy jätesääntelystä tuote- ja kemikaalilainsäädännön piiriin, jotka osaltaan takaavat, että uusiomateriaalin ominaisuuksien ja käytön tiukka sääntely säilyy. Sellaisten laitosten ympäristövaikutukset, jotka valmistavat sivutuotteita tai jätteistä uusiotuotteita, arvioidaan ympäristönsuojelulain mukaisesti. Nämä laitokset ovat käytännössä aina ympäristöluvan- tai ilmoituksenvaraisia, ja valitusoikeus on ympäristönsuojelulain 191 §:n mukainen. Silloin kun

¹ Yleissopimus tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa (SopS 122/2004).

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2026 vp

luokittelua koskeva päätös sisältyy esimerkiksi lupapäätökseen, valitusoikeus on 191 §:n mukaisesti laaja ja valitus voi kohdistua myös luokittelua koskevaan ratkaisuun.

Valiokunta korostaa vielä, että jätteen hyödyntämisen ja sivutuotteen valmistuksen ympäristövaikutuksia valvotaan osana laitoksen ympäristölupaa samalla tavalla riippumatta luokittelupäätöksen kohteena olevan materiaalin statuksesta (jäte, ei-enää-jäte vai sivutuote). Sen valvonta, millä perusteella materiaalia ei enää luokitella jätteeksi, kuuluu osaksi ympäristöluvan valvontaa, ja siten toiminta on edelleen ympäristöluvan valvontaviranomaisen valvonnan kohteena riippumatta luokittelusta. Valvontaviranomaisella on näin ollen jatkuvasti mahdollisuus arvioida laadunvarmennuksen toteutusta ja jäteperäisen tuotteen laadunhallintaa. Luokittelupäätökset eivät vaikuta luvanvaraisen laitoksen ympäristöpäästöihin, vaan parantavat toiminnan riskinhallintaa ja valvovan viranomaisen edellytyksiä tunnistaa ja ennaltaehkäistä jätteen hyödyntämisessä mahdollisesti esiintyviä epäkohtia sekä edellytyksiä puuttua näihin.

Säätelykokonaisuuksien rajapintojen haasteet

Valiokunta kiinnittää asiantuntijakuulemisen perusteella huomiota siihen, kuinka monimutkainen lannoitevalmisteita ja jätteitä koskeva säätelykokonaisuus on. Kun säätelykokonaisuuksien väliset rajapinnat ovat epäselviä, se vaikeuttaa muun ohella erityisesti kierrätyslannoitteiden valmistusta ja käyttöä, ja siksi niitä pitää kehittää. Kierrätyslannoitteiden kannalta olennaisia säätelykokonaisuuksia ovat muun muassa kansallinen ja EU:n lannoitelainsäädäntö sekä jäte- ja ympäristönsuojelulainsäädäntö. Lisäksi kierrätyslannoitteisiin sovelletaan kansallista ja EU:n eläinsivutuotelainsäädäntöä sekä kemikaalilainsäädäntöä (niin sanottuja REACH- ja POP-asetuksia).

Jätelain mukaan jätettä on aine tai esine, jonka haltija on poistanut, aikoo poistaa tai on velvollinen poistamaan käytöstä. Jos tuotantoeläimistä kertyy lantaa ja sitä käytetään jorkeenkin sellaisenaan pellolla lannoitteena, sitä ei poisteta käytöstä, vaan hyödynnetään, jolloin se ei ole jätelain tarkoittamaa jätettä. Tällaisen niin sanotun käsittelemättömän lannan käyttöä säännellään eläimistä saatavia sivutuotteita koskevan EU:n asetuksen (1069/2009) mukaisesti. Jos lantaa syntyy eikä sitä aiota hyödyntää tai se toimitetaan käsiteltäväksi biokaasu- tai kompostointilaitokseen, se on jätettä ja sen käsittely on ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua ympäristöluvan- tai ilmoituksenvaraista jätteen ammattimaista tai laitosmaista käsittelyä. Lopputuotteen eli lantapohjaisen mädätteen tai kompostin jäteluonteeseen määrittelyyn liittyy tulkintaongelmia, joiden selvittäminen edellyttää lainsäädännön tarkistamista. Toistaiseksi on tulkittu, että lopputuotteen käyttö ei edellytä ympäristölupaa, jos käyttö täyttää sivutuoteasetuksen ja/tai lannoitelainsäädännön sekä nitraatti- ja fosforiasetuksen (1250/2014) vaatimukset. Lannan käyttöä lannoitteena säätelee puolestaan lannoitelaki, joka ei itsessään määrittele lantaa jätteeksi tai poista sen jäteluonnetta, vaan säätelee vain, miten lantaa voidaan käyttää ja miten sitä pitää käsitellä, jos se aiotaan saattaa markkinoille. EU:n lannoitevalmisteasetuksessa säädetään kansallista säätelyä tiukemmin siitä, millä kriteereillä jätteeksi luokittelun voi päättää, joten useimmat toimijat noudattavat kansallista lainsäädäntöä EU-säätelyn sijaan. Säätelykokonaisuuden monimutkaisuus johtuu osaltaan juuri tästä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kierrätyslannoitteiden käyttöä ja niiden säätelyä pyritään aktiivisesti kehittämään ja selkeyttämään. Tämä on olennaista koko kiertotalouden

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2026 vp

kehittymiselle ja vaikuttaa laajasti myös siihen, miten vesiensuojelun ja Itämeren suojelun ympäristötavoitteet saavutetaan. Ympäristöministeriöltä saadun tiedon mukaan Suomen ympäristökeskus ja Ruokavirasto tuottivat yhteistyössä taustamateriaalia kierrätyslannoitteita koskevan EEJ-asetuksen valmistelua varten hankkeessa², joka päättyi vuoden 2025 lopussa. Siinä luotiin systemaattinen katsaus niihin jätteisiin, jotka soveltuisivat kansallisen EEJ-sääntelyn piiriin. Lisäksi arvioitiin, millaisia sääntelyratkaisuja mahdollisesti tarvitaan, jotta myös muita jäteperäisiä lannoitteita voidaan käyttää turvallisesti.

Asiantuntijakuulemisissa on myös nostettu esiin, miten kaivosten sivukiviä voi hyödyntää ja miten ne tulee luokitella. Luokittelu ei ratkaise kaikkia kiertotalouden esteitä, vaan on esitetty, että jätteeksi pitäisi luokitella vain esimerkiksi se osa kaivoksen sivukivistä, jota ei voida hyödyntää. Valiokunta pitää tärkeänä, että kiertotaloutta edistetään, mutta toteaa, että jätelaissa jätteen määritelmä perustuu suoraan jätedirektiivin 3 artiklaan, joka ei sisällä kansallista liikkumavaraa. Kuten edellä on todettu, jätettä on direktiivin mukaan aine tai esine, jonka haltija poistaa käytöstä, aikoo poistaa käytöstä tai on velvollinen poistamaan käytöstä. Jätteen käsite on muun muassa EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössä muodostunut niin laajaksi, että se kattaa myös esimerkiksi kaivosten sivukivet. Niiden jätteeksi luokittelu voidaan päättää ympäristöluvalla tai ehdotetulla jätelain mukaisella luokittelupäätöksellä, jos jätelain 5 b §:ssä säädetyt arviointiperusteet täyttyvät.

Siirtymäsääntely

Ehdotettu jätelain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027. Vuoden siirtymäajan aikana ympäristöministeriö valmistelee jätelakiehdotuksen 5 c §:n nojalla annettavan valtioneuvoston asetuksen, jolla tarkennetaan luokittelupäätöshakemuksen sisältöä. Suomen ympäristökeskus kehittää oppaan, jonka avulla voi arvioida, millaisia ympäristöriskejä siihen liittyy, kun jätteeksi luokittelu päättyy. Lisäksi vuoden aikana kehitetään sekä tarvittava sähköinen asiointijärjestelmä että uusiomateriaalirekisteri, johon päätökset tallennetaan.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki jätelain muuttamisesta

5 c §. Aineen tai esineen luokittelua koskeva hakemus. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan aineen tai esineen haltija voi tehdä Lupa- ja valvontavirastolle hakemuksen aineen tai esineen määrittämiseksi sivutuotteeksi tai sen jätteeksi luokittelun päättymisestä, jos luokittelun arviointiperusteista ei ole säädetty Euroopan unionin lainsäädännössä tai 5 a §:n 2 momentin tai 5 b §:n 2 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Valiokunta korostaa, että aineen tai esineen luokittelua koskevan asian voi edelleen ratkaista myös osana ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa tai yleistä ilmoitusmenettelyä, jos luokitteluasia tulee vireille toiminnan ympäristölupahakemuksen tai ilmoituksen yhteydessä. Valiokunta ei pidä tarpeellisena säätää tästä pykälässä erikseen.

² Esiselvitys lannoitevalmisteiden jätepohjaisten raaka-aineiden ei enää jätettä (EEJ) -arviointiperusteista (LAVA-EEJ). Suomen ympäristökeskus ja Ruokavirasto.

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2026 vp

Valiokunta ehdottaa kuitenkin uuden 4 momentin lisäämistä pykälään siitä, että hakemus on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella siten kuin hallintolain (434/2003) 62 a §:ssä säädetään. Valiokunta toteaa, että hallintolain julkista kuulutusta koskevaa 62 a §:ää ei ole tarkoitettu sovellettavaksi sellaisenaan, vaan ainoastaan silloin, kun erityislaissa säädetään tiedottamisesta julkisella kuulutuksella. Näin ollen pykälää on täydennettävä tätä koskevalla sääntelyllä.

5 h §. Luokittelupäätöksen raukeaminen uuden lainsäädännön seurauksena.

Jätelakiehdotuksen 5 h §:ssä säädetään luokittelupäätöksen raukeamisesta uuden lainsäädännön seurauksena. Sen mukaan, jos luokittelupäätöksessä tarkoitettun aineen tai esineen luokittelusta samassa käyttötarkoituksessa säädetään EU:n lainsäädännössä tai 5 a §:n 2 momentin tai 5 b §:n 2 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa, luokittelupäätös raukeaa ilman eri päätöstä ja sen sijaan noudatetaan sitä, mitä mainitussa EU:n lainsäädännössä tai valtioneuvoston asetuksessa säädetään. Valiokunta toteaa, että säännöksen tarkoituksena on selkeyttää luokittelupäätöksen raukeamista kuvatussa tilanteessa ilman että viranomaisen pitää tehdä erillinen raukeamista koskeva päätös. Näin pyritään turvaamaan parhaalla mahdollisella tavalla jonkinlainen ennakoitavuus tilanteessa, jossa luokittelupäätös voi perustua EU-säädökseen, valtioneuvoston asetukseen tai tapauskohtaiseen päätöksentekoon. Yhdenmukaisen sääntelytavan varmistamiseksi valiokunta ehdottaa pykälään lisäystä, jolla selvennetään sitä, että sanottu koskee myös ympäristönsuojelulain 83 §:ssä tarkoitettua ympäristölupapäätöksellä ja 115 d §:ssä tarkoitettua ilmoituspäätöksellä ratkaistua luokitteluasiaa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomina hallituksen esitykseen HE 160/2025 vp sisältyvät 2—4. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 160/2025 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2026 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan jätelain (646/2011) 5 b §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 714/2021,
muutetaan 24 a §:n 1 momentti, 137 §:n 2 momentti, 138 § sekä 143 b §:n otsikko ja 1
momentti, sellaisina kuin ne ovat 24 a §:n 1 momentti laissa 1068/2024, 137 §:n 2 momentti ja
138 § laissa 799/2025 sekä 143 b §:n otsikko ja 1 momentti laissa 494/2022, sekä
lisätään lakiin uusi 5 c–5 h ja 143 c § seuraavasti:

5 c §

Aineen tai esineen luokittelua koskeva hakemus

Aineen tai esineen haltija voi tehdä Lupa- ja valvontavirastolle hakemuksen aineen tai esineen
luokitteluksi sivutuotteeksi tai sen jätteeksi luokittelun päättymisestä, jos luokittelun
arviointiperusteista ei ole säädetty Euroopan unionin lainsäädännössä tai 5 a §:n 2 momentin tai 5
b §:n 2 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Hakemus on tehtävä sähköisessä asiointipalvelussa, jollei tälle ole ylivoimaista estettä.

Hakemuksessa on oltava tarpeelliset tiedot aineesta tai esineestä, jonka luokittelua haetaan
sekä esitettävä perusteltu selvitys 5 a §:n 1 momentissa tai 5 b §:n 1 momentissa säädettyjen
arviointiperusteiden täyttymisestä. Lisäksi hakemukseen on liitettävä toimintaa koskeva
ympäristönsuojelulain 83 §:ssä tarkoitettu ympäristölupapäätös tai 115 d §:ssä tarkoitettu
ilmoituspäätös sekä annettava tiedot vireillä olevasta ympäristölupahakemuksesta tai
ilmoituksesta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset hakemuksen
sisällöstä.

**Hakemus on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella siten kuin hallintolain (434/2003) 62 a
§:ssä säädetään.**

5 d §

Luokittelupäätös

Lupa- ja valvontaviraston on hyväksyttävä luokittelua koskeva hakemus, jos 5 a §:n 1
momentissa tai 5 b §:n 1 momentissa säädetty arviointiperusteet täyttyvät. Päätöksen, jäljempänä
luokittelupäätös, perusteluissa on käytävä läpi mainittujen arviointiperusteiden täytyminen.

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2026 vp

Luokittelupäätös on pyrittävä tekemään kolmessa kuukaudessa siitä, kun vireille tullut hakemus sisältää riittävät tiedot sen käsittelemiseksi.

Jos sivutuotteeksi luokittelemista koskeva hakemus hyväksytään, päätöksestä on käytävä ilmi:

1) sivutuotteeksi luokiteltava aine tai esine sekä prosessi, jonka olennaisena osana sivutuote syntyy sekä sivutuotteen käyttötarkoitus;

2) tarvittaessa sivutuotteen laadunvalvontaan ja käyttöön liittyvät määräykset.

Jos jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva hakemus hyväksytään, päätöksestä on käytävä ilmi ainakin seuraavat seikat:

1) jätteet ja muut materiaalit, jotka on sallittua toimittaa hyödyntämistoimeen sekä tarvittaessa materiaalien sisältämien haitta-aineiden raja-arvot;

2) hyödyntämistoimessa sallitut käsittelyprosessit ja -tekniikat sekä hyödyntämistoimessa valmistettavan tuotteen käyttötarkoitus;

3) hallintajärjestelmille asetettavat vaatimukset, joilla osoitetaan jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien arviointiperusteiden noudattaminen, mukaan lukien vaatimukset laadunvalvonnasta sekä tarvittaessa akkreditoinnista; ja

4) vaatimustenmukaisuudesta ilmoittaminen.

Lupa- ja valvontaviraston on ilmoitettava luokittelupäätöksestä toiminnan ympäristölupaa tai ilmoituspäätöstä valvovalle kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luokittelupäätöksen sisällöstä.

5 e §

Tuotteen vaatimuksenmukaisuuden varmistaminen

Luokittelupäätöksen sekä ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristölupapäätöksen tai ilmoituspäätöksen mukaisen tuotteen markkinoille saattajan on varmistettava, että tuote on kemikaali- ja tuotelainsäädännön mukainen. Jos tuotetta ei ole saatettu markkinoille, varmistamisvelvollisuus on ensimmäisellä käyttäjällä.

5 f §

Luokittelupäätöksen muuttaminen

Alkuperäisen luokittelupäätöksen hakija voi hakea päätöksen muuttamista. Hakemuksen käsittelyssä noudatetaan tällöin, mitä 5 c ja d §:ssä säädetään.

Lupa- ja valvontaviraston on omasta tai yleistä etua valvovan viranomaisen aloitteesta muutettava luokittelupäätöstä, jos myöhemmin tulee ilmi seikkoja, jotka olisivat olennaisesti vaikuttaneet päätökseen. Lupa- ja valvontaviraston on ennen päätöksen muuttamista varattava hakijalle mahdollisuus tulla kuulluksi. Lupa- ja valvontaviraston on tarvittaessa määrättävä hakija toimittamaan asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot tai tarvittava selvitys kohtuullisessa määräajassa uhalla, että asia ratkaistaan ilman kyseisiä tietoja tai selvitystä.

Lupa- ja valvontaviraston on ilmoitettava luokittelupäätöksen muuttamisesta ympäristölupaa tai ilmoituspäätöstä valvovalle kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristölupapäätöksen tai ilmoituspäätöksen tehnyt viranomainen voi 1–3 momentissa säädetyn nojalla muuttaa tekemäänsä ympäristölupa- tai ilmoituspäätöstä aineen tai esineen luokittelua koskevan asian osalta.

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2026 vp

5 g §

Luokittelupäätöksen peruuttaminen

Lupa- ja valvontavirasto voi omasta tai asiassa yleistä etua valvovan viranomaisen aloitteesta peruuttaa luokittelupäätöksen, jos:

- 1) hakija on antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet päätökseen;
- 2) hakija on kirjallisesta huomautuksesta huolimatta toistuvasti laiminlyönyt päätökseen sisältyvän määräyksen tai materiaalin käyttöä koskevien säännösten noudattamisen;
- 3) 5 a §:n 1 momentissa tai 5 b §:n 1 momentissa säädetty arviointiperusteet eivät täyty päätöstä muuttamalla.

Ennen päätöksen peruuttamista Lupa- ja valvontaviraston on varattava hakijalle mahdollisuus tulla kuulluksi. Lupa- ja valvontaviraston on tarvittaessa määrättävä hakija toimittamaan asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot tai tarvittava selvitys kohtuullisessa määräajassa uhalla, että asia ratkaistaan ilman kyseisiä tietoja tai selvitystä. Kun päätös on peruutettu, aine tai esine katsotaan jätteeksi.

Lupa- ja valvontaviraston on ilmoitettava päätöksen peruuttamisesta toiminnan ympäristölupaa tai ilmoituspäätöstä valvovalle kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle sekä toimivaltaiselle markkinavalvontaviranomaiselle.

Ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristölupapäätöksen tai ilmoituspäätöksen tehnyt viranomainen voi 1–3 momentissa säädetyn nojalla peruuttaa tekemänsä ympäristölupa- tai ilmoituspäätöksen aineen tai esineen luokittelua koskevan asian osalta.

5 h §

Luokittelupäätöksen raukeaminen uuden lainsäädännön seurauksena

Jos luokittelupäätöksessä tarkoitetun aineen tai esineen luokittelusta samassa käyttötarkoituksessa säädetään Euroopan unionin lainsäädännössä tai 5 a §:n 2 momentin tai 5 b §:n 2 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa, luokittelupäätös raukeaa ilman eri päätöstä ja sen sijaan noudatetaan, mitä mainitussa Euroopan unionin lainsäädännössä tai valtioneuvoston asetuksessa säädetään. Mitä edellä säädetään luokittelupäätöksen raukeamisesta sovelletaan myös ympäristönsuojelulain 83 §:ssä tarkoitetussa ympäristölupapäätöksessä ja 115 d §:ssä tarkoitetussa ilmoituspäätöksessä ratkaistuun aineen tai esineen luokittelua koskevaan asiaan.

24 a §

Markkinavalvonta

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo markkinavalvontaviranomaisena pakkauksia, ajoneuvoja sekä niiden materiaaleja ja osia, paristoja ja akkuja, sähkö- ja elektroniikkalaitteita sekä muita tuotteita koskevien vaatimusten ja rajoitusten noudattamista. Eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 4 §:ssä tarkoitetut markkinavalvontaviranomaiset valvovat 5 a, 5 b ja 10 §:n nojalla annetuissa valtioneuvoston

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2026 vp

asetuksissa sekä 5 d, 5 f ja 5 g §:ssä tarkoitetuissa päätöksissä annettujen määräysten noudattamista tuotteita koskevien vaatimusten ja rajoitusten osalta kukin omalla toimialallaan.

137 §

Muutoksenhaku

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, Lupa- ja valvontaviraston päätökseen haetaan muutosta

1) siltä hallinto-oikeudelta, jonka tuomiopiirissä sijaitsee sen henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, jota päätös pääosin koskee, kun kyse on 103, 106 tai 107 §:ssä tarkoitetusta päätöksestä tai mainituissa pykälissä säädettyjen velvoitteiden rikkomista tai laiminlyöntiä koskevasta 126, 128 tai 133 §:ssä tarkoitetusta päätöksestä; tai

2) Vaasan hallinto-oikeudelta, kun kyse on 7 §:n 2 momentin tai 5 d, 5 f tai 5 g §:n nojalla tehdystä päätöksestä.

138 §

Valitusoikeus

Valitusoikeus on:

- 1) sillä, jonka oikeutta tai etua asia saattaa koskea;
- 2) rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristö- tai terveysvaikutukset ilmenevät;
- 3) toiminnan sijaintikunnalla ja muulla kunnalla, jonka alueella toiminnan ympäristö- tai terveysvaikutukset ilmenevät;
- 4) toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella sekä Lupa- ja valvontavirastolla kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen päätöksestä;
- 5) toimivaltaisella markkinavalvontaviranomaisella 5 d, 5 f ja 5 g §:ssä tarkoitettua päätöksestä.

Edellä 1 momentin 2–4 kohdan mukainen valitusoikeus ei kuitenkaan koske 5 d, 5 f ja 5 g §:ssä tarkoitettua päätöstä.

Lupa- ja valvontavirastolla ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on lisäksi oikeus valittaa yleisen edun valvomiseksi sellaisesta päätöksestä, jolla hallinto-oikeus on muuttanut sen tekemää päätöstä tai kumonnut päätöksen.

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2026 vp

143 b §

Tiedonsaantioikeus jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä, uusiomateriaalirekisteristä ja jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustasta

Edellä 24 §:ssä tarkoitettulla valvontaviranomaisella, 24 a §:ssä tarkoitettulla markkinavalvontaviranomaisella, Suomen ympäristökeskuksella ja ympäristöministeriöllä on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada 142 §:ssä tarkoitetuista rekistereistä ja 143 c §:ssä tarkoitettua uusiomateriaalirekisteristä tiedot, jotka ovat välttämättömiä tämän lain valvontaa, jätetietojen seurantaa, raportointia ja tutkimusta, jätehuollon kehittämistä ja suunnittelua varten taikka muiden tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

— — — — —

143 c §

Uusiomateriaalirekisteri

Lupa- ja valvontaviraston on tallennettava edellä 5 d, 5 f ja 5 g §:ssä tarkoitettut päätökset sekä vastaavat ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua ympäristölupamenettelyssä ja yleisessä ilmoitusmenettelyssä tehdyt päätökset ja päätösten valmisteluun olennaisesti liittyvät asiakirjat uusiomateriaalirekisteriin. Lupa- ja valvontavirasto toimii uusiomateriaalirekisterin rekisterinpitäjänä. Jos kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ympäristölupaa tai yleistä ilmoitusmenettelyä koskevaan päätökseen sisältyy ratkaisu aineen tai esineen luokittelua koskevassa asiassa, kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on toimitettava päätös Lupa- ja valvontavirastolle tallennettavaksi uusiomateriaalirekisteriin.

Uusiomateriaalirekisterin tiedoista ylläpidetään julkista tietopalvelua, jossa julkaistaan 1 momentissa tarkoitettut päätökset. Tietopalvelun tiedoista on käytävä selvästi ilmi, onko päätös lainvoimainen. Päätökseen olennaisesti vaikuttanut selvitys tai lausunto voidaan julkaista tietopalvelussa, jos sillä on yleistä merkitystä luokittelua koskevan päätöksenteon kannalta. Julkisessa tietopalvelussa ei saa julkaista salassa pidettäviä tietoja.

Tietopalvelusta on voitava hakea tietoa yksittäisinä hakuina käyttäen hakuperusteena tiettyä ainetta tai esinettä tai sen käyttötarkoitusta. Tietopalvelussa saa viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentin estämättä julkaista luonnollisista henkilöistä nimen ja yritys- ja yhteisötunnusta tai vastaavaa tunnusta koskevat tiedot.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2027.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä ollut aineen tai esineen luokittelua koskeva asia käsitellään loppuun noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Toiminnanharjoittaja ei ole velvollinen hakemaan luokittelupäätöstä tämän lain säännösten perusteella, jos aineen tai esineen luokittelusta on ennen lain voimaantuloa tehty päätös ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua ympäristöluvassa tai yleisessä ilmoitusmenettelyssä. Mainittuihin ympäristöluvassa tai ilmoitusmenettelyssä tehtyihin päätöksiin sovelletaan kuitenkin luokittelupäätöksen muuttamista koskevaa 5 f §:ää ja peruuttamista koskevaa 5 g §:ää.

Jos aineen tai esineen luokittelusta on ympäristönsuojelulaissa tai tällä lailla muutettavassa laissa tarkoitettua valvontaviranomaisen antama lausunto tai muu vastaava viranomaisen antama

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2026 vp

arvio, toiminnanharjoittajan on tehtävä 5 c §:ssä tarkoitettu hakemus Lupa- ja valvontavirastolle tai saatettava aineen tai esineen luokittelua koskeva asia vireille ympäristönsuojelulain mukaisessa ympäristölupahakemuksessa tai yleisessä ilmoitusmenettelyssä viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2029 tai muutoin aine tai esine katsotaan jätteeksi.

2.

Laki

ympäristönsuojelulain 42 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 42 §:n 2 momenttia, sellaisena kuin se on laissa 817/2025 seuraavasti:

42 §

Lausunnot

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, Lupa- ja valvontaviraston on pyydettävä lausunto hakemuksessa tarkoitetun toiminnan sijaintikunnalta ja tarvittaessa vaikutusalueen kunnilta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on pyydettävä Lupa- ja valvontaviraston lausunto jätelain 5 a ja 5 b §:ssä tarkoitetun asian käsittelyssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

hallinto-oikeuslain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 12 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 834/2025, seuraavasti:

12 §

Hallinto-oikeuden päätösvaltaisuus

Vesilain (587/2011) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) sekä jätelain (646/2011) 5 d, 5 f ja 5 g §:n mukaisten asioiden, eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain (823/2025) mukaisessa yhteiskäsittelyssä ratkaistujen asioiden sekä ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain (555/1981) mukaisessa yhteiskäsittelyssä ratkaistujen asioiden käsittelyssä kolmijäseniseen kokoonpanoon kuuluu kaksi lainoppinutta jäsentä ja luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtynyt jäsen sekä tämän lain 7 §:ssä tarkoitettujen asioiden käsittelyssä kaksi lainoppinutta jäsentä ja asiantuntijajäsen. Jos asiassa ratkaistavana olevan kysymyksen laatu sitä edellyttää, hallinto-oikeus voi ratkaista asian myös nelijäsenisessä kokoonpanossa. Nelijäseniseen kokoonpanoon kuuluu tässä momentissa tarkoitetuissa asioissa vähintään kaksi lainoppinutta jäsentä ja mainitussa pykälässä tarkoitetuissa asioissa kolme lainoppinutta jäsentä. Vesilain ja ympäristönsuojelulain mukainen asia, eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain mukaisessa yhteiskäsittelyssä ratkaistu asia sekä ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain mukaisessa yhteiskäsittelyssä ratkaistava asia voidaan ratkaista laajemmassakin kokoonpanossa, jos asian erityinen laatu tai laajuus sitä edellyttää. Kokoonpanoon kuuluu tällöin puheenjohtajan lisäksi tarpeellinen määrä luonnontieteen tai tekniikan alaan perehtyneitä jäseniä ja yhtä monta lainoppinutta jäsentä. Puheenjohtajana toimii aina lainoppinut jäsen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

tuomioistuinlain 10 luvun 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuomioistuinlain (673/2016) 10 luvun 6 §, sellaisena kuin se on laissa 835/2025,
seuraavasti:

6 §

Vesi- ja ympäristönsuojeluasioihin perehtyneen hallinto-oikeustuomarin kelpoisuusvaatimukset

Vesilain (587/2011) ja ympäristönsuojelulain (527/2014) sekä jätelain (646/2011) 5 d, 5 f ja 5 g §:n mukaisten asioiden, eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetun lain (823/2025) mukaisessa yhteiskäsittelyssä ratkaistujen asioiden sekä ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain (555/1981) mukaisessa yhteiskäsittelyssä ratkaistujen asioiden käsittelyyn osallistuvan hallinto-oikeuden muun kuin lainoppineen jäsenen kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tekniikan tai luonnontieteiden alalta. Lisäksi häneltä edellytetään, että hän on perehtynyt sovellettavan lainsäädännön alaan kuuluviin tehtäviin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö YmVM 1/2026 vp

Helsingissä 11.2.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr
varapuheenjohtaja Pinja Perholehto sd
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Huru ps
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahhti kok
jäsen Sara Seppänen ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos